

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

COMUNICARE ÎN LIMBA MAGHIARĂ MATERNĂ

Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

MAGYAR ANYANYELVI KOMMUNIKÁCIÓ

**Tanterv az anyanyelv oktatásához a
Waldorf iskolák előkészítő, I. és II. osztályában**

aprobată prin ordinul ministrului
nr. 4825/28.10.2014

BEVEZETÉS

A Waldorf pedagógia sajátos szemléletet képvisel az anyanyelv tanításával kapcsolatban. Ez a szemlélet a két poláris erőnek: *a szóbeli/ írásbeli szövegértés és a szóbeli/írásbeli szövegalkotás konvencionális formáinak* a tanulmányozásából alakult ki. Ezek interakciójából jön létre a *kommunikáció képessége*, amely az egyén szintjén a saját gondolatok, állapotok, érzések, vélemények stb. kifejezésében ölt testet.

A nyelv egy élő, állandóan változó folyamat, azonban alapját általános érvényű törvényszerűségek – formák és stabil struktúrák – képezik, melyek távoli időkből származnak. Emiatt szükséges a tanítónak olyan szövegeket választania, melyek művészi értéket képviselnek, és a jelenkori irodalmi alkotások alapjául is szolgálnak. A Waldorf iskolában a főoktatás végén – függetlenül a főoktatás tantárgyától – fontos szerepet kap az ún. mesélési rész: mesék az előkészítő és I. osztályban, fabulák és legendák a II. osztályban, az Ószövetség szövegei a III. osztályban, mitológiai történetek IV. osztályban stb. Az elmesélt szövegeket a gyermekek visszamesélik, könnyedén átvéve a jellegzetes nyelvi elemeket, és ezáltal megvalósítva egy alapvető fontosságú célt: *a szövegértés és szóbeli kifejezőképesség fejlesztését.*

A Waldorf pedagógia egyik jellegzetes eleme a főoktatás eleji ún. *ritmikus rész*. Ebben a 20-30 perces részben a tanító és a gyermekek váltakozva verseket, nyelvtörőket mondanak, énekelnek, furulyáznak, ritmusgyakorlatokat végeznek. E tanítási résznek alapvető szerepe van a nevelés szociális funkciójának megalapozásában. A nyelv területén még inkább szükség van egy ilyen tevékenységre, *mivel a kommunikáció (az önmagunk kifejezésének képessége) csak a társakkal való interakcióban, a közös szociális térben valósulhat meg.*

A Waldorf pedagógia számára alapvető fontosságú, hogy az írott szöveg megértésének képességét (olvasást) megelőzze az írásbeli kifejezés képessége. Ezen alaphelyzet-csere tulajdonképpen a modern pedagógia egyik felfedezésén alapul: a kognitív képességek alaposabban sajátítódhatnak el, ha ezek a gyermekek saját tevékenységén alapulnak. Saját tevékenységen a Waldorf pedagógia konkrét, fizikai és intellektuális erőfeszítést ért, melyet a gyermek végez. Ezért az előkészítő és I. osztályban a gyermekeket először az írással ismertetjük meg, majd csak azután az olvasással. Eleinte csak azt olvassák, amit ők maguk írtak le, a tanító nyújtotta mintát követve. Az olvasás magától alakul ki minden gyermek esetében, egyéni ritmusban. A gyermekek könnyebben aktivizálhatók az írás révén, mivel az jobban igénybe veszi motricitásukat.

A betűk tanítását a Waldorf pedagógia egy 6-7 éves gyermek számára befogadható módon ajánlja. A tanító egy meséből indít, melyet másnap tovább- vagy újramesél, majd megjelenít egy jellegzetes, szuggesztív táblarajzban. Ezzel egyidőben a gyermekek is lerajzolják a saját füzetükbe a meséből származó képet. A táblán és a füzetekben megjelenő rajzból alakul ki a betű alakja: vagy az elemek kontúrjából/alakjából, vagy a szereplők attitűdjéből. Ezáltal az írás minőségére tevődik a hangsúly, és nem a mennyiségre, a gyermekek a formákat a saját érzékszerveikkel való megtapasztalás útján érzékelik. Az így szerzett ismeret alaposabb, és az affektív memórián alapszik, amely a jelenkori pszichológia szerint is hatékonyabb. A gyakorlat azt mutatja, hogy ez az út hatékony az olvasási-írás zavarok megelőzésében is. Az osztály összetételétől, a gyermekek fejlettségi szintjétől függően a tanító a nagy nyomtatott betűket vagy az előkészítő osztályban, vagy az I. osztály elején taníthatja.

A Waldorf iskolában az írószerek használata természetes folyamatként követi a kéz finommozgásokat lehetővé tevő izomzatának fokozatos fejlődését: előkészítő osztályban a vastag méhviasz kréták, ezt követi a méhviasz ceruzakréták vagy színes ceruzák (I. és II. osztály), majd III. osztálytól a toll használata. Ezáltal az esztétikai érzék fejlesztése is hangsúlyosan jelen van. A szép, kaligrafikus írás gyakorlása ugyanolyan fontosságú, mint a helyesírás.

A holisztikus, interdiszciplináris megközelítés szintén jellemző a Waldorf pedagógiára. Az anyanyelvi fejlesztés jelen van az összes többi, saját tartalmakkal rendelkező képzési területen is: a képzőművészetekben, zenében stb.

A tanterv felépítése:

- általános ismertető;
- alapkompenciák, amelyek az alsó tagozaton kell, hogy kialakuljanak;
- sajátos kompetenciák, amelyek az alapkompenciákból következnek, és amelyek egy-egy tanév alatt alakulnak ki;

- javasolt tanulási tevékenységek;
- tanulási tartalmak;
- módszertani javaslatok;
- ajánlott irodalom, bibliográfia.

A **kompetenciák** olyan strukturált ismeret-, készség- és attitűd-együtteseket jelentenek, amelyek tanulás révén fejlődnek ki, és amelyek lehetővé teszik bizonyos terület sajátos problémáinak megoldását, vagy általános jellegű problémák megoldását különböző egyedi kontextusban.

Az **alapkompentenciák** a *Magyar anyanyelv* tantárgy keretében kijelöli a diákok által az alsó tagozaton elsajátítandó ismereteket és viselkedési mintákat.

A **sajátos kompetenciák** az alapkompentenciákból következnek, és utóbbiak kialakulásának fázisait jelentik, és egy-egy tanév alatt alakulnak ki. A sajátos kompetenciák kialakításához tanulási tevékenységeket javasol a tanterv, amelyek a diákok valós tanulási tapasztalatait hasznosítja és amelyeket egyesítik a megfelelő tanulási stratégiákat a változatos tanulási helyzetekkel.

A **tanulási tartalmak** jelentik mindazokat az elsajátítandó tartalmakat, amelyek az alapkompentenciák kialakulásához szükségesek. Ezek a következő területeket ölelik fel:

- szóbeli kommunikáció
- olvasási készség fejlesztése
- írásbeli kifejezőképesség fejlesztése

A módszertani ajánlások a tartalmak tevékenységekbe illesztéséhez és megtervezéséhez ad tanítási stratégiákat, illetve ajánlásokat fogalmaz meg a gyermekek életkorának és az egyes osztályközösségek sajátosságainak figyelembevételéhez.

ALAPKOMPETENCIÁK

1. A szóbeli közlések megértése különböző kommunikációs helyzetekben
2. A szóbeli kifejezőképesség különböző kommunikációs helyzetekben
3. Az írott közlések megértése
4. Az írásbeli kifejezőképesség különböző kommunikációs helyzetekben

SAJÁTOS KOMPETENCIÁK ÉS JAVASOLT TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK

1. A szóbeli közlések megértése különböző kommunikációs helyzetekben

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>1.1. Rövid szóbeli közlés globális jelentésének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajz és szóbeli közlés közötti kapcsolat felismerése; • rajz készítése a hallott közlés tartalmáról; • rövid válaszok megfogalmazása a hallott közlésre vonatkozó egyszerű kérdésekre; • igen/nem válaszok adása rövid állításokra, amelyek a közlés globális jelentésének megértését ellenőrzik; • csoportos játékokban való részvétel a játék szabályainak megértése nyomán. 	<p>1.1. Hozzáférhető, tisztán kiejtett szóbeli közlés globális jelentésének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajz és szóbeli közlés közötti kapcsolat felismerése; • rajz készítése a hallott történet egy jellegzetes mozzanatáról; • rövid válaszok megfogalmazása a hallott közlésre vonatkozó egyszerű kérdésekre; • kiegészítések megfogalmazása rövid állításokra, amelyek a közlés globális jelentésének megértését ellenőrzik; • csoportos játékokban való részvétel a játék szabályainak megértése nyomán. 	<p>1.1. Különböző szóbeli közlések globális jelentésének felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajz és szóbeli közlés közötti kapcsolat felismerése; • rajz készítése a hallott történet/fabula egy jellegzetes mozzanatáról; • rövid válaszok megfogalmazása a hallott történetre/fabulára vonatkozó egyszerű kérdésekre; • kiegészítések megfogalmazása rövid állításokra, amelyek a közlés globális jelentésének megértését ellenőrzik; • csoportos játékokban való részvétel a játék szabályainak megértése nyomán.
<p>1.2. Részletek felismerése rövid, tisztán, lassan ejtett közlésben</p> <ul style="list-style-type: none"> • szereplő(k) megnevezése az elhangzott történetben/mesében; • alapvető kérdésekre való válaszadás: Ki? Mit? Hol? Hogyan?; • igaz/hamis válaszok adása rövid állításokra, amelyek a közlés különböző részleteinek megértését ellenőrzik (pl. szereplő hibás neve, helyes helyszín stb.); • helyes részlet kiválasztása több állítás/szó közül, jeladás révén; • egyszerű, játékban gyakorolt utasítás végrehajtása; • utasítás, feladat végrehajtása egyéni vagy a csoportnak szóló felszólítás nyomán; 	<p>1.2. Részletek felismerése tisztán ejtett közlésben</p> <ul style="list-style-type: none"> • szereplő(k) megnevezése az elhangzott történetben/mesében; • alapvető kérdésekre való válaszadás: Ki? Mit? Hol? Hogyan?; • válaszok adása rövid állításokra, amelyek a közlés különböző részleteire vonatkoznak (pl. szereplő neve, helyszín, szerző neve stb.); • helyes részlet kiválasztása több állítás/szó közül; • egyszerű, játékban gyakorolt utasítás végrehajtása; • utasítás, feladat végrehajtása egyéni vagy a csoportnak szóló felszólítás nyomán; • válaszadás a meghallgatott közlés tartalmára 	<p>1.2. Részletek felismerése szóbeli közlésben</p> <ul style="list-style-type: none"> • szereplő(k) megnevezése az elhangzott történetben/mesében/fabulában; • alapvető kérdésekre való válaszadás: Ki? Mit? Hol? Hogyan?; • válaszok adása rövid állításokra, amelyek a közlés különböző részleteire vonatkoznak (pl. szereplő hibás neve, helyes helyszín stb.); • helyes részlet kiválasztása több állítás/szó közül; • játékban gyakorolt utasítás végrehajtása; • utasítás, feladat végrehajtása egyéni vagy a csoportnak szóló felszólítás nyomán; • válaszadás a meghallgatott közlés tartalmára vonatkozó kérdésekre.

<ul style="list-style-type: none"> válaszadás kérdésekre. 	<p>vonatkozó kérdésekre.</p>	
<p>1.3. Szavak első és utolsó hangjának felismerése, szavak felismerése tisztán, lassan ejtett közlésben</p> <ul style="list-style-type: none"> észlelt hangok / szótagok / szavak jelzése különböző jelekkel: tapssal, padra rakott gesztenyékkel, ugrásokkal stb. (pl. „Tegyetek az asztalra annyi gesztenyét, ahány szót hallottatok.”); kijelentés szavainak megszámlálása; szavak helyzetének, sorrendjének megállapítása; közlés bővítése/egyszerűsítése szavak hozzáadásával, elvételével; kiejtett szó és a hozzá tartozó rajz/kép társítása. 	<p>1.3. Hangok, szótagok, szavak felismerése tisztán ejtett közlésben</p> <ul style="list-style-type: none"> észlelt szavak megjegyzése; észlelt hangok / szótagok / szavak jelzése különböző jelekkel: tapssal, ujfélelemeléssel stb.; kijelentés szavainak megszámlálása hangosan és gondolatban; szavak helyzetének, sorrendjének megállapítása; közlés bővítése/egyszerűsítése szavak hozzáadásával, elvételével; kiejtett szó és a hozzá tartozó rajz/kép társítása. 	<p>1.3. Hangok, szótagok felismerése szavakban, szavak felismerése tisztán ejtett, megszokott kommunikációs összefüggésben elhangzó közlésben</p> <ul style="list-style-type: none"> észlelt hangok / szótagok / szavak jelzése különböző jelekkel: tapssal, padra rakott gesztenyékkel, ugrásokkal stb.; magánhangzók és mássalhangzók megállapítása szótagokban, szavakban; szavak alkotása adott szótagokból; kijelentés szavainak megszámlálása hangosan és gondolatban; közlés bővítése/egyszerűsítése szavak/mondatok hozzáadásával, kivételével; Szólánc, „Mit visz a kishajó?”-típusú játékok; kiejtett szó és a hozzá tartozó rajz/kép társítása.
<p>1.4. Ismert kommunikációs helyzetekben elhangzó szóbeli közlések iránti érdeklődés tanusítása</p> <ul style="list-style-type: none"> szóbeli közlés meghallgatására és megértésének biztosítására szolgáló gyakorlatok; válaszadás kérdésekre; különböző személyek által létrehozott közlések meghallgatására vonatkozó gyakorlatok; „beszélő-hallgató” típusú szerepjátékok, a hallgatói szerep viselkedésmintáinak kialakítását célozva; gyermekek és felnőttek által elmesélt történetek/mesék meghallgatása; „Te vagy a visszhangom”-típusú tevékenységekben való részvétel (felnőtt vagy 	<p>1.4. Több beszélő által létrehozott szóbeli közlés iránti érdeklődés tanusítása</p> <ul style="list-style-type: none"> szóbeli közlés meghallgatására és megértésének biztosítására szolgáló gyakorlatok; válaszadás kérdésekre; különböző személyek által létrehozott közlések meghallgatására vonatkozó gyakorlatok; „beszélő-hallgató” típusú szerepjátékok, a hallgatói szerep viselkedésmintáinak kialakítását célozva; gyermekek és felnőttek által elmesélt történetek/mesék meghallgatása; „Te vagy a visszhangom”-típusú tevékenységekben való részvétel (felnőtt vagy gyermek általi közlések megisméltlése); 	<p>1.4. Különböző szóbeli közlések iránti érdeklődés tanusítása</p> <ul style="list-style-type: none"> szóbeli közlés meghallgatására és megértésének biztosítására szolgáló gyakorlatok; válaszadás kérdésekre; különböző személyek által létrehozott közlések meghallgatására vonatkozó gyakorlatok; „beszélő-hallgató” típusú szerepjátékok, a hallgatói szerep viselkedésmintáinak kialakítását célozva; gyermekek vagy felnőttek által elmondott mese/fabula meghallgatása; „Te vagy a visszhangom”-típusú tevékenységekben való részvétel (felnőtt vagy gyermek általi közlések megisméltlése);

gyermek általi közlések megismétlése).	<ul style="list-style-type: none"> „Mit vettem ma észre az iskolába jövet”-típusú tevékenységekben való részvétel, ahol a gyermekek meghallgatják társaik vagy a felnőtt történeteit. 	<ul style="list-style-type: none"> „Mit vettem ma észre az iskolába jövet”-típusú tevékenységekben való részvétel, ahol a gyermekek meghallgatják társaik vagy a felnőtt történeteit.
--	--	--

2. A szóbeli kifejezőképesség különböző kommunikációs helyzetekben

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>2.1. Hangok, szótagok helyes ejtése egyszerű közlésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> mindennapos, ún. <i>ritmikus rész</i> megvalósítása, ahol a gyermekek körbe ülve kórusban kiejtés-gyakorlatokat, nyelvtörőket, énekeket, rövid verseket gyakorolnak, találós kérdéseket, évszakra, évkör ünnepeire vonatkozó rövid közléseket ismételnék stb.; ugyanannak a közlésnek az ismétlése különböző hangszínnel, hangerővel vagy beszédsebességgel; játék a szavakkal (pl. „Szólánc”), ahol nemcsak az utolsó szótag lehet a kritérium, hanem az utolsó hang is; közlések létrehozása megadott szavakkal; szavak mondása előzőleg kijelölt hangok hosszított ejtésével 	<p>2.1. Rigmusok, versek, saját közlések helyes ejtése</p> <ul style="list-style-type: none"> mindennapos, az adott évszakhoz, évkör ünnepeihez kapcsolódó ún. <i>ritmikus rész</i> megvalósítása, ahol a gyermekek körbe ülve kórusban kiejtési gyakorlatokat végeznek, énekelnek, verset mondanak, találós kérdéseket, rövid közléseket ismételnék stb.; ugyanannak a közlésnek az ismétlése különböző hangszínnel, hangerővel vagy beszédsebességgel; ritmussal, mozgással kísért játék a szavakkal; közlések létrehozása megadott szavakkal; szavak mondása előzőleg kijelölt hangok hosszított ejtésével; a beszédhez szükséges helyes kilégzés gyakorlása mindennapos furulyázással. 	<p>2.1. Versek, fabulák, saját közlések helyes ejtése különböző kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> mindennapos, az adott évszakhoz, évkör ünnepeihez kapcsolódó ún. <i>ritmikus rész</i> megvalósítása, ahol a gyermekek körbe ülve kórusban kiejtési gyakorlatokat végeznek, nyelvtörőket, fabulákat, verset mondanak, énekelnek, találós kérdéseket, rövid közléseket ismételnék stb.; ugyanannak a közlésnek az ismétlése különböző hangszínnel, hangerővel vagy beszédsebességgel; ritmussal, mozgással kísért játék a szavakkal; szavak mondása előzőleg kijelölt hangok hosszított ejtésével; a beszédhez szükséges helyes kilégzés gyakorlása mindennapos furulyázással.
<p>2.2. Rövid párbeszédekben való részvétel megszokott kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> köszönés, megszólítás, bemutatkozás, kérés gyakorlása, valódi vagy szimulált párbeszéd különböző helyzetekben, érdekes témákban; szerepjátékokban való részvétel: „Az orvosnál”, „Telefonálunk”, „A játszótéren”, „Vásárolunk”, „Egy nap a családdal”, „Születésnap” stb.; 	<p>2.2. Átélt tevékenységek elmesélése egyszerű közlések révén, megszokott kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> köszönés, megszólítás, bemutatkozás, kérés gyakorlása, valódi vagy szimulált párbeszéd különböző helyzetekben, érdekes témákban; szerepjátékokban való részvétel; feladatok, utasítások megfogalmazása a társak számára; 	<p>2.2. Meghallgatott legenda, fabula részleges vagy teljes visszamesélése</p> <ul style="list-style-type: none"> meghallgatott legendára/fabulára vonatkozó kérdések és válaszok; mesélés a tanító segítségével; szerepjátékok legendák, fabulák alapján; ismert történetek dramatizálása; cím, szerző, a tulajdonképpeni szöveg megtalálását célzó gyakorlatok.

<ul style="list-style-type: none"> • feladatok, utasítások megfogalmazása a társak számára; • ismert tárgyak közötti összehasonlításokat, különbségtevéseket tartalmazó kijelentések megfogalmazása, kiegészítése. 	<ul style="list-style-type: none"> • ismert tárgyak közötti összehasonlításokat, különbségtevéseket tartalmazó kijelentések megfogalmazása, kiegészítése. 	
<p>2.3. Gondolatok szóbeli megfogalmazása iránti érdeklődés tanúsítása megszokott kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunikációs kezdeményezőkézség ösztönzését, fejlődését és a kommunikáció aktusába való bekapcsolódás képességét szolgáló gyakorlatok; • párbeszéd megteremtését, fenntartását és lezárását szolgáló nyelvi formulák használatát célzó gyakorlatok; • csoportos beszélgetés megadott témáról; • ismert történetek dramatizálása. 	<p>2.3. Gondolatok szóbeli megfogalmazása iránti érdeklődés tanúsítása ismert kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunikáció igényének ösztönzését, fejlődését és a kommunikáció aktusába való bekapcsolódás képességét szolgáló gyakorlatok; • párbeszéd megteremtését, fenntartását és lezárását szolgáló nyelvi formulák használatát célzó játékos gyakorlatok; • ismert történetek dramatizálása. 	<p>2.3. Gondolatok, vélemények és érzések szóbeli megfogalmazása iránti érdeklődés tanúsítása változatos kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunikációs kezdeményezőkézség ösztönzését, fejlődését és a kommunikáció aktusába való bekapcsolódás képességét szolgáló gyakorlatok; • párbeszéd megteremtését, fenntartását és lezárását szolgáló nyelvi formulák használatát célzó játékos gyakorlatok.
<p>2.4. A párbeszéd alapvető kommunikációs szabályainak megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • az eredményes kommunikáció néhány szabályának gyakorlása: sorra beszélés, meghallgatás, a gondolatok megjegyzése – pl. „Mondd el és add tovább”, „Ismételd meg és folytasd”, „Beszélő szobrok” stb.; • kommunikációs kezdeményezőkézséget és a kommunikáció aktusába való illedelmes bekapcsolódás képességét fejlesztő gyakorlatok; • további információk igénylése a nem értett részletek tisztázása érdekében. 	<p>2.4. A csoportbeli kommunikáció alapvető szabályainak megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • csoportos beszélgetés megadott témáról; • az eredményes kommunikáció néhány szabályának gyakorlása: sorra beszélés, meghallgatás, a gondolatok megjegyzése – pl. „Mondd el és add tovább”, „Ismételd meg és folytasd”, „Beszélő szobrok” stb.; • kommunikációs kezdeményezőkézséget és a kommunikáció aktusába való illedelmes bekapcsolódás képességét fejlesztő gyakorlatok, formális (tanóra) és nem formális helyzetekben (szünet, kirándulás); • további információk igénylése a nem értett részletek tisztázása érdekében, illedelmesen, formális (tanóra) és nem formális helyzetekben (szünet, kirándulás). 	<p>2.4. A kommunikáció alapvető szabályainak alkalmazása osztálybeli beszélgetés keretében</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszélgetés, párban és csoportban, megadott témáról; • az eredményes kommunikáció néhány szabályának gyakorlása: sorra beszélés, meghallgatás, a gondolatok megjegyzése – pl. „Mondd el és add tovább”, „Ismételd meg és folytasd” stb. • kommunikációs kezdeményezőkézséget és a kommunikáció aktusába való illedelmes bekapcsolódás képességét fejlesztő gyakorlatok, formális (tanóra) és nem formális helyzetekben (szünet, kirándulás); • „beszélő-hallgató” típusú szerepjátékok, a hallgatói szerep viselkedésmintáinak kialakítását célozva.

3. Az írott közlések megértése

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
<p>3.1. Kíváncsiság felkeltése a vizuális jelek jelentésének megfejtése iránt, hétköznapi kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> különböző alakú, méretű, vastagságú stb. könyvek megfigyelése; különböző típusú könyvek megfigyelése (pl. kifestős-, illusztrált mesés-, csak szöveget tartalmazó stb.); saját könyv – epochafüzet – elkészítése. 	<p>3.1. Kíváncsiság felkeltése a vizuális jelek jelentésének megfejtése iránt, hétköznapi kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> különböző alakú, méretű, vastagságú stb. könyvek megfigyelése; különböző típusú könyvek megfigyelése (pl. kifestős-, illusztrált mesés-, csak szöveget tartalmazó stb.); saját könyv – epochafüzet – elkészítése. 	<p>3.1. Kíváncsiság felkeltése a vizuális jelek jelentésének megfejtése iránt, hétköznapi kontextusokban</p> <ul style="list-style-type: none"> különböző alakú, méretű, vastagságú stb. könyvek megfigyelése; különböző típusú könyvek megfigyelése (pl. kifestős-, illusztrált mesés-, csak szöveget tartalmazó stb.); saját könyv – epochafüzet – elkészítése.
<p>3.2. A közvetlen környezet jeleinek értelmezése, jelentésének megfejtése</p> <ul style="list-style-type: none"> hétköznapiokban fellelhető szimbólumok jelentésének megfejtése: H - kórház, I - tudakozó, bejárat, kijárat, P - parkírozó, gyalogátkelő, közlekedési lámpák színe stb.; azonos jelek, grafikai szimbólumok kiválasztása; képek és szóbeli közlések társítása; üzenetek, jelzőtáblák értelmezése az osztályban/iskolában; osztályban/iskolában használatos jelzések, jelzőtáblák létrehozása a gyermekek segítségével. 	<p>3.2. Az ismert környezet egyes szimbólumainak értelmezése, jelentésének megfejtése</p> <ul style="list-style-type: none"> hétköznapiokban fellelhető szimbólumok jelentésének megfejtése: ország, város címere, egyes közlekedési jelek (megálló, bicikliút, gyalogátkelő, közlekedési lámpa színei stb.) képek és szóbeli közlések társítása; üzenetek, jelzőtáblák értelmezése az osztályban/iskolában; osztályban/iskolában használatos jelzések, jelzőtáblák létrehozása a gyermekek segítségével. 	<p>3.2. Szimbólumok értelmezése különböző összefüggésekben</p> <ul style="list-style-type: none"> kijelentő, felkiáltó és kérdő mondatok helyes intonálása (a terminológia használata nélkül); ismert szövegek felolvasása, a központozási jelek által meghatározott intonációval; versek, fabulák kifejező előadása; fabulákban és legendákban fellelhető szimbólumok jelentésének megfejtése; fabulák és legendák szimbólumainak emberi tulajdonságokkal való párhuzamba állítása; a mindennapokban hasznos szimbólumok létrehozása.
<p>3.3. A nagy nyomtatott betűk alakjának felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> rajzolás viaszkrétákkal és -ceruzákkal; a betűmesében megjelenő tárgy és rajza, valamint a betű/hang társítását célzó gyakorlatok visszamesélési gyakorlatok – a betűk meséje. 	<p>3.3. A nagy és kis nyomtatott betűk alakjának felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> rajzolás viaszkrétákkal és -ceruzákkal; a hangok és a nyomtatott betűk társításának gyakorlása, a betűmeséből, a táblára és a füzetbe rajzolt mintából kiindulva; visszamesélési gyakorlatok – betűmesék, mesék. 	<p>3.3. A nagy és kis nyomtatott és írott betűk, valamint a szavak, mondatok és rövid szövegek írásánál használt alapvető szabályok felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> rajzolás megadott témában, viaszkrétákkal és -ceruzákkal; szavak, mondatok, rövid szövegek helyes írásának megfigyelését célzó gyakorlatok; szavak szótagolásának, sorvégi

		elválasztásának gyakorlása; <ul style="list-style-type: none"> • lapon való elhelyezés megfigyelésének gyakorlása • írott szöveg jellegzetes elemeinek (cím, szerző, bekezdések stb.) felismerését célzó gyakorlatok.
3.4. Nyomatott nagybetűk, valamint gyakran haszált, rövid, közvetlen környezetre vonatkozó, nyomatott nagybetűvel írt szavak felismerése <ul style="list-style-type: none"> • kézzel írt nyomatott nagybetűk felismerését célzó gyakorlatok; • betűk közötti hasonlóságok és különbözőségek felismerése; • egyszótagú szavak felismerését célzó gyakorlatok; • a gyermekek általt leírt betűk és egyszótagú szavak felismerésének játékos gyakorlása. 	3.4. Nyomatott nagy- és kisbetűvel írt, gyakran haszált, közvetlen környezetre vonatkozó szavak felismerése <ul style="list-style-type: none"> • nyomatott nagy- és kisbetűk felismerését célzó gyakorlatok; • nyomatott betűkkel írt egyszótagú szavak felismerését célzó gyakorlatok; • a gyermekek általt leírt betűk és egy/többszótagú szavak, mondatok felismerésének játékos gyakorlása. 	3.4. Nyomatott nagy- és kisbetűvel, valamint folyóírással írt, közvetlen környezetre vonatkozó szavak és mondatok felismerése <ul style="list-style-type: none"> • nyomatott betűkkel, valamint folyóírással írt egy/többszótagú szavak felismerését célzó gyakorlatok; • nyomatott vagy kézírással írt alapszavak és mondatok felismerését célzó gyakorlatok; • nyomatott és/vagy a gyermekek általt írt egy/többszótagú szavak és mondatok felismerését célzó játékos gyakorlatok.

4. Az írásbeli kifejezőképesség különböző kommunikációs helyzetekben

Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
4.1. Egyszerű közlések újraalkotása megszokott kommunikációs helyzetekben <ul style="list-style-type: none"> • különböző üzenetek (pl. üdvözlések) újraalkotása/alkotása rajz, kollázs stb. formájában, képek/betűk felhasználásával 	4.1. Egyszerű közlések alkotása ismerős kommunikációs helyzetekben <ul style="list-style-type: none"> • különböző üzenetek alkotása (pl. üdvözlések, meghívók stb.) rajzok, kollázs, képek, betűk, mondatok stb. felhasználásával 	4.1. Egyszerű közlések alkotása különböző kommunikációs helyzetekben <ul style="list-style-type: none"> • különböző üzenetek alkotása (pl. üdvözlések, meghívók stb.) rajzok, betűk, mondatok stb. felhasználásával
4.2. A nagy nyomatott betűk körvonalainak megformálása különböző anyagokból <ul style="list-style-type: none"> • betűk megformálása viaszból, agyagból stb. • betűk formájának visszaadása különböző módon: kijárva, ujjal a levegőben, padon stb.; • megformált vagy különböző anyagokból „kidomborított” betűk kitapogatása; • a kéz finommozgásának és a 	4.2. Szavak és mondatok írása nagy és kis nyomatott betűkkel <ul style="list-style-type: none"> • nyomatott nagy- és kisbetűk megformálása viaszból, agyagból stb. • betűk formájának visszaadása különböző módon: kijárva, ujjal a levegőben, padon stb.; • megformált vagy különböző anyagokból „kidomborított” betűk kitapogatása; 	4.2. Szavak és bővített mondatok írása nagy- és kisbetűkkel, nyomatott és folyóírással <ul style="list-style-type: none"> • helyesírási gyakorlatok • egyszerű mondatok írás-, tollbamondás-, másolásgyakorlatai, különös figyelemmel a nagy kezdőbetűre és a központoszási jelekre; • tőmondatok átalakítása bővített mondatokká (a terminológia használata nélkül);

<p>mozgáskoordinációnak a fejlesztése rajzolással, gyöngyfűzéssel, formázással, adott kontúr utáni papírtépéssel stb.</p> <ul style="list-style-type: none"> • a betűmese, és tanár által a táblán megmutatott minta alapján nagy nyomtatott betűk megrajzolása viaszkrétával, -ceruzával; • az írásra használt felület megfelelő elhelyezése a saját testhez viszonyítva; • játékos tájékozódás az írástérben: fent, lent, balra, jobbra, fölötte, alatta stb.; • ábécé betűinek (nyomtatott nagybetűk) rajzos ábrázolási gyakorlatai. 	<ul style="list-style-type: none"> • a kéz finommozgásának és a mozgáskoordinációnak a fejlesztése rajzolással, gyöngyfűzéssel, formázással, adott kontúr utáni papírtépéssel stb. • a betűmese, és tanár által a táblán megmutatott minta alapján nagy- és kisbetűk megrajzolása viaszkrétával, -ceruzával, vastag ceruzával; • az írásra használt felület megfelelő elhelyezése a saját testhez viszonyítva; • játékos tájékozódás az írástérben: fent, lent, balra, jobbra, fölötte, alatta stb.; • ábécé betűinek (nyomtatott nagy- és kisbetűk) rajzos ábrázolási gyakorlatai. 	<ul style="list-style-type: none"> • ismeretlen szavak stb. beillesztése saját kijelentésekbe; • rövid szövegek alkotása kép vagy kérdéssorozat alapján; • szépírás-gyakorlatok; • szavak közti távolság helyes megbecsülésének gyakorlása.
<p>4.3. Írott közlések iránti érdeklődés tanúsítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • különböző üzenetek „írása”, rajzok, spontán módon kitalált szimbólumok felhasználásával; • saját könyv (epochafüzet) létrehozása; • órarend készítése szín- vagy szimbólumkód felhasználásával; • osztálynapló létrehozása és vezetése rajzok, fényképek, szimbólumok használatával; • 12 ágú év-fa rajzolása, amelyen a gyümölcsök a gyermekek születésnapjai; • minialbumok készítése képek, rajzok, írott szöveg, szimbólumok felhasználásával. 	<p>4.3. Írott közlések iránti érdeklődés tanúsítása ismert nyelvi környezetben</p> <ul style="list-style-type: none"> • különböző üzenetek „írása”, rajzok, spontán módon kitalált szimbólumok felhasználásával; • saját könyv (epochafüzet) létrehozása; • órarend készítése színkóddal vagy szavak, szimbólumok felhasználásával; • osztálynapló létrehozása és vezetése rajzok, fényképek, szimbólumok, szavak, mondatok használatával; • 12 ágú év-fa rajzolása, amelyen a gyümölcsök a gyermekek születésnapjai; • minialbumok készítése képek, rajzok, írott szöveg, szimbólumok felhasználásával. 	<p>4.3. Írott közlések iránti érdeklődés tanúsítása különböző nyelvi környezetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> • kijelentő, felkiáltó és kérdő mondatok helyes írásának gyakorlása; • személyre szabott órarend készítése; • saját könyv (epochafüzet) készítése; • osztálynapló létrehozása és vezetése rajzok, fényképek, szimbólumok, szavak, mondatok, szövegek felhasználásával; • különböző céllal írott szövegek (üzenetek, üdvözlések stb.) alkotása (közlés, kérvényezés, köszönetnyilvánítás stb.).

TANULÁSI TARTALMAK

	Előkészítő osztály	I. osztály	II. osztály
Írás, olvasás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Epochafüzet, rajzok ▪ Könyv – kötet, borító, lap, oldal, lapszámozás, irányok a lapon ▪ A gyermekek által írt nagy nyomtatott betűk ▪ Leírt betűk olvasása <p>A mesélt szövegek a magyar és a világirodalom mesevilágából származnak. A tanító kis terjedelmű verses vagy prózai irodalmi szövegeket, valamint nem irodalmi szövegeket is használhat, fokozatosan bővülő terjedelemben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Epochafüzet, rajzok ▪ Könyv – kötet, borító, lap, oldal, lapszámozás, irányok a lapon ▪ A gyermekek által írt nyomtatott nagy- és kisbetűk ▪ Az ábécé (nyomtatott nagy- és kisbetűk) ▪ Egy- és többszótagú szavak olvasása <p>A mesélt szövegek a magyar és a világirodalom mesevilágából származnak. A tanító kis terjedelmű verses vagy prózai irodalmi szövegeket, valamint nem irodalmi szövegeket is használhat, fokozatosan bővülő terjedelemben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Epochafüzet ▪ Könyv. Szöveg elhelyezése a lapon. ▪ Szöveg. Cím. Szerző ▪ A gyermekek által írt folyóírás betűi ▪ Az ábécé (írott nagy- és kisbetűk) ▪ Egy- és többszótagú szavak olvasása ▪ Irodalmi szöveg ▪ Elbeszélés ▪ Részletek mesélése, szóban/írásban. Szöveg újramesélése szóban. Szereplők felismerése ▪ Lírai szöveg: változatos témájú versek <p>A használt szövegek az állat történetek, fabulák és legendák világából származnak. A tanító kis terjedelmű verses vagy prózai irodalmi szövegeket, valamint nem irodalmi szövegeket is használhat. Az irodalmi szövegek tanulmányozása során figyelni kell a helyes, folyékony és kifejező olvasásra, az ismeretlen szavak megértésére.</p>
Kommunikáció	<p><i>Szóbeli kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Helyes kiejtést fejlesztő gyakorlatok ▪ Évszakokhoz, évkör ünnepeihez, természethez és természeti 	<p><i>Szóbeli kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Helyes kiejtést fejlesztő gyakorlatok ▪ Évszakokhoz, évkör ünnepeihez, természethez és természeti 	<p><i>Szóbeli kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Helyes kiejtést fejlesztő gyakorlatok ▪ Versek, szójátékok ▪ Mondat. Mondatok intonálása ▪ Párbeszéd

	<p>jelenségekhez, testrészekhez stb. kapcsolódó versek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szójátékok, mondókák a gyermekfolklórból ▪ Magyar és más népek meséi ▪ A tanító által alkotott mesék a betűk bevezetéséhez <p><i>Írásbeli kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nyomatott nagybetűk <p><i>Megvalósítás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kézzel írt vagy kinyomtatott, nyomtatott nagybetűk, szavak másolása 	<p>jelenségekhez, testrészekhez stb. kapcsolódó versek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szójátékok, mondókák a gyermekfolklórból ▪ Magyar és más népek meséi ▪ A tanító által alkotott betűmesék visszamesélése ▪ Szó, mondat, párbeszéd <p><i>Írásbeli kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nyomatott nagy- és kisbetűk ▪ Szótagok, szavak, mondatok; helyes elhelyezés a lapon (szóközők betartása) <p><i>Megvalósítás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kézzel írt vagy kinyomtatott, nyomtatott nagy- és kisbetűk, szavak másolása 	<p><i>Írásbeli kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Folyóírás betűi ▪ Folyóírás, szépírás ▪ Helyes elhelyezés a lapon: cím, bekezdések, szóközők betartása ▪ Helyesírás. Szavak helyes írása ▪ Központozás. Központozási jelek: pont, kérdőjel, felkiáltójel, gondolatjel, kettőspont, vessző <p>A tollbamondás szövegei rövidek lesznek</p> <p><i>Megvalósítás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcionális írás (gyakorlati, közlési céllal). Szövegmásolások. Tollbamondások. Üzenet. ▪ Imaginatív írás
A kommunikáció alkotóelemei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nyomatott nagy- és kisbetűk <p>Csak intuitívan, a fogalmak meghatározása nélkül dolgozva.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar nyelv hangjai. Magán- és mássalhangzók artikulálása. <p>A „magánhangzó”, „mássalhangzó” kifejezések használata nélkül.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mondat, szó, szótag. <p>Csak intuitívan, a fogalmak meghatározása nélkül dolgozva.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar nyelv hangjai. Magán- és mássalhangzók artikulálása. <p>A „magánhangzó”, „mássalhangzó” kifejezések használata nélkül.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szókinccs ▪ Szó – jelentéssel társított hangcsoport. Hasonló jelentésű szavak. Ellentétes jelentésű szavak. ▪ Fonetikai fogalmak ▪ Hang és betű, kapcsolatuk.

			Mássalhangzók, magánhangzók. Szótag. Szavak szótagolása – sorvégi elválasztás. Ábécé – aktualizálás
--	--	--	--

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Az anyanyelv tanításának kiemelt szerepe van az egész nevelésben, hisz az anyanyelv egyedi szerepet játszik a személyiség fejlődésében, a gondolkodási struktúrák kialakulásában. A nyelv a kölcsönös megértés alapvető eszköze, így a nevelés elsődleges eszköze is. Segítségével a gyermek lelki és szellemi fejlődését alakíthatjuk. A nyelvi minták kultúrát, értékeket közvetítenek, de a társas kapcsolatok kialakítását, szélesítését is lehetővé teszik. Az anyanyelvi ismeretek bővülése az információszerzés szélesítését, a problémamegoldó készség gyarapodását jelenti a teljes oktatási-nevelési folyamatban.

Az anyanyelv oktatása során alapvető célkitűzés a tanulók nyelvhasználatának tudatosítása és fejlesztése. A kisgyerekkori spontán színes nyelvhasználat megőrzése, és a nyelv működésének a megértése egyaránt fontosak. Az anyanyelvi foglalkozásokon – mint minden más foglalkozáson – a tanár munkáját a gyerekek életkori sajátosságai határozzák meg, ennek megfelelően kell kiválasztania a megfelelő oktatási módot és tevékenységet.

Az előkészítő és első, második osztályban az anyanyelvi foglalkozások is – mint minden más – a gyerek természetes kíváncsiságára és mozgásigényére épülnek. A gyermekek tevékenységei képességek és készségek változatos skáláját szölik meg. *A hangsúly az értelmes, a gyermek számára is átlátható tevékenységek megélésére, átélésére tevődik. Ebben az életkorban a gyermekek nevelése tevékenységeken alapul, a tettek pedagógiáját jelenti.* Ezért ez az irányultság a *gyermek egészét* szölik meg. A folyamatok, melyben részt vesz, minden érzékszervét bevonják, mozgósítják érzelmeit, megértését és fantáziáját.

Előkészítő és első osztályban nagy hangsúlyt fektetünk a nagymozgások, valamint a fonémahallás gyakorlására, kialakítására, hiszen ezek a készségek képezik majd az írás és olvasás alapjait.

Második osztályban kiemelt szerepet kap az olvasás készségszintre való emelése, valamint az alapvető helyesírási szabályok tudatos alkalmazása.

A gyermekek *egyéni kísérése* ezeken az évfolyamokon azt jelenti, hogy a pedagógus megfigyeli a gyermek fejlődését, rendszeresen dokumentálja, majd a fejlődést elősegítő lépéseket – az egyéni beszélgetések alkalmával a szülőkkel is megosztva, megbeszélve – gyakorlatba ülteti.

Ajánlott, hogy a az iskolai tevékenységeket figyelmesen, kiegyensúlyozottan szervezze meg a pedagógus, elkerülve a gyermekek alul- vagy túlterhelését. Alapvető fontosságú a *nap és a hét egészséges ritmusának kialakítása.* Az évszakok és az évkör ünnepei idővel ismerőssé formálják az év struktúráját. A ritmikus rész versei, énekei követik ezt a szerkezetet.

Minden ének, vers közösen, kórusban hangzik el mind a nap elején, a ritmikus részben, mind a hónap-/ évszakünnepélyeken.

A tanító naponta mesét, fabulát, legendát (lásd Bevezető) mesél/ olvas, amelyet a gyermekek utólag újramesélhetnek.

AJÁNLOTT IRODALOM

Benedek Elek, Illyés Gyula, Arany László, Grimm testvérek stb. népmesegyűjteményei
Weöres Sándor, Kányádi Sándor, Szilágyi Domokos, Zelk Zoltán, Tamkó Sirató Károly, Nemes Nagy Ágnes, Szabó Lőrinc, Csanádi Imre, Demény Péter, Kovács András Ferenc, Devecsery Gábor, Osváth Erzsébet stb. gyermekversei
Petres Csaba (szerk.): *Tücsök koma, gyere ki!*
Forrai Katalin: *Ének az óvodában*
T. Aszódi Éva (szerk.): *Cini-cini muzsika*
Toró Jolán - Tánczos Ibolya: *A beszédfejlesztés tanítói kézikönyve*
Gazda Klára: *Gyermekvilág Esztelneken*
Haider Edit (szerk.): *Bújj, bújj, zöld ág...*
Montágh Imre: *Tiszta beszéd*
Jakob Streit: *Állattörténetek; A méhek élete; Hadd legyek a testvéred*
Szentkúti Márta: *Akik meghallották Isten hívását*
Selma Lagerlöf: *Krisztus legendák*

BIBLIOGRÁFIA

Carlgren Frans, Klingborg Arne, *Szabadságra nevelés*. Török Sándor Waldorf-pedagógiai Alapítvány, 2003.
Kulcsár Gábor, *Az írás-olvasás tanítása a Waldorf iskolában*, KFPT, Budapest, 2004.
Rawson Martin, Richter Tobias, *The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum*, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000.
Steiner Rudolf, *Általános embertan*, Genius, Budapest, é.n.
Steiner Rudolf, *A nevelés művészete. Metodika-didaktika*, Genius, Budapest, é.n.
Steiner Rudolf, *A nevelés művészete. Szemináriumi beszélgetések*, Genius, Budapest, é.n..
Vekerdy Tamás, *A Waldorf iskola első három évének programjáról*. In: U.ö: *Milyen iskola kell a gyerekeknek*, Filum, 2003.
*** *A magyarországi Waldorf-iskolák kerettanterve*. 2013